

مسئولیت دولت در قبال پیروان مذاهب

امیرفیض- حقوقدان

چاره جوئی دولت ها

برخی از کشورهای کوچک اروپائی مانند اسلواکی و اسلونی با صراحت اعلام کرده اند که پناهجویانی را میپذیرند که مسیحی باشند؛ بعضی از شهرداران شهرها که اختیاراتی در قبول شهروندی کشورشان را دارند مانند شهردار (روان - فرانسه) گفته اند، این شهرداری فقط پناهندگان مسیحی را می پذیرد که تحت تعقیب داعش بوده باشند.

کشورهای دیگری هم مانند قبرس و لهستان و چک هم ترجیح داده اند که تنها پناهجویان مسیحی را به پذیرند.

دادگاه حقوق بشر اروپا درحکمی که در ۲۶ فروردین سال جای در دعوای یک ایرانی مقیم سوئد صادر کرد از کشورهای اروپائی خواست که از دیپورت ایرانیانی که مسیحی شده اند خودداری نمایند.

در آلمان به درخواست پناهجویان مسیحی فوریت و ارجحیت بیشتری داده میشود به همین دلیل گروهی از مسلمانان درصاف پناهندگی در مدارس مذهبی مسیحی برای مسیحی شدن ثبت نام کرده اند و بنا بر اعلام کلیسای بزرگ آلمان بین ۱۵۰ تا ۶۰۰ تن از مسلمانان در دوسال گذشته به دین مسیح گرویده اند این درحالی است که در همان دوسال گذشته تا آخر سال ۲۰۱۵ تعداد پناهجویان مسلمان به ۸۰۰ هزار تن در آلمان رسیده است.

دستآورد از آگاهی بالا

** نخست؛ با آنکه دین اسلام عملاً یکی از موانع پذیرش پناهجویان است و دلالت‌های دین مسیح سخت در تلاشند تا از موقعیت پناهجویان مسلمان استفاده و آنانرا به چراگاه مسیحی سوق دهند، و با آنکه خطر باز گرداندن مسلمانان کاملاً فراهم است و این خطر متوجه مسلمانان مسیحی شده نیست، معهداً آن چیز است که مانع است تا مسلمانان از این امکان یعنی اعلام مسیحیت استفاده کنند، همان خون و خوی مسلمانی است که با وجود اینکه نمیدانند اسلام چیست و خودشان هم به تمام احکام و وظائف اسلامی عمل نمیکنند؛ معهداً همان خون و خوی اسلامی را که از اجدادشان به ارث برده اند سبب مقاومت آنها در مقابل ازدست دادن دینشان و عوض کردن آن میشود یعنی خطر برگرداندن به کشورشان را تحمل میکنند ولی حاضر به ازدست دادن چیزی که اصلاً نمیدانند چیست نیستند.

**دوم اینکه - ایجاد محدودیت های دینی برای پناهجویان ممکن است یک رویه اداری تلقی شود ولی تصمیمی نیست که با اعلامیه جهانی حقوق بشر همخوان باشد و در نهایت تغییر دین پناهجویان مسلمان به مسیحی نه تنها از نظر حقوق بشری مشکل کشورها را حل نمیکند بلکه اساسا گرویدن مسلمانی به مسیحیت یک خدعه و تزویر برای کسب پناهندگی است که در قرآن هم توسل به آن اجازه داده شده است.

مامورین اداره اقامت و پناهندگی کشورهای اروپائی و دلالت های کلیسا باید خیلی نادان باشند که قبول مسیحیت مسلمانان را جدی بگیرند و فراموش کنند که طبیعت انسان، همان است که مولوی تشریح کرده است:

هر کسی کو دورماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش

تنها امتیاز

تنها امتیازی که ممکن است از مسیحی شدن یک مسلمان پناهجو نصیب دولت میهمان پناهجو بشود صرف نظر از تبلیغات مسیحیت این است که اگر پناهجوی مسیحی شده اقدامی کند که آن اقدام در مذهب مسلمانان جرم و خلاف نباشد، محکوم به جبران خسارت به زیان دیدگان خواهد بود و آن خسارت به دولت میهمان توجهی نخواهد داشت (برخلاف رابطه دولت میهمان و مسلمان مقیم).

راهی برای نفس کشیدن

به حکایت اعلامیه جهانی حقوق بشر چنین بنظر میرسد که دول خارجی بطور کلی و همگانی، تحت تاثیر مواد اعلامیه جهانی حقوق بشر اسیر اقدامات و خودسری های مسلمانان به اعتبار آزادی مذهب میباشند. البته که مشکل مزبور از دید حقوقدانان و مسئولین کشورها دور نبوده و در سال ۱۹۹۸ پروتکل شماره ۱۱ کنوانسیون حقوق بشر بتصویب کشورهای عضو رسید و در ماده ای از آن راه نفس کشیدن برای ملت های آزاد جهان در مقابل آزادی پیروان ادیان خاصه مسلمانان ایجا د شده که میگوید:

> آزادی اجرای شعائر دینی یا اعتقادات فردی تنها در مواردی که توسط قانون مقرر شده و در یک جامعه مردم سالار برای حفاظت از ایمنی و نظم عمومی، سلامتی یا اخلاقیات یا حمایت از حقوق و آزادی های سایر افراد جامعه ضروری هستند محدودیت هائی را در بر میگیرند.

مفهوم کنوانسیون مزبور میگوید که دولتها میتوانند به استناد قانون در اجرای شعائر و اعتقادات پیروان ادیان محدودیت هائی بوجود آورند و کلیت آن این میشود که ملتها قادر خواهند بود که با وضع قانون جامعه خود را از آلودگی های اعتقادی پیروان ادیان محفوظ دارند؛ و این موضوعی است که میتواند تا حدودی امنیت فرهنگی و اخلاقی و حتی فردی کشورهای میهمان دار مسلمانان را تامین کند؛ ولی متأسفانه چنین نیست و شورا های حقوق بشری و متولیان اعلامیه جهانی حقوق بشر و قدرت پیروان ادیان در اجرای کنوانسیون مزبور سخت حساسند و دولتها نمیتوانند با وضع قانون کنترل لازم را بر اعمال پیروان ادیان داشته باشند.

تصمیم حال کشور مغرب

بنابر گزارش شبکه خبری العالم؛ وزارت آموزش و پرورش کشور مغرب، تدریس سوره فتح را از قرآن در مدارس آن کشور حذف و بجای آن سوره حشر را آموزش میدهند و استدلال آنها این است که سوره فتح انبوهی از جهاد را در خود دارد و سوره حشر بیشتر آیاتش درباره تزکیه اخلاق است.

روش انتخابی وزارت آموزش و پرورش کشور مغرب بسیار نزدیک به فلسفه پرسالیسم و نظریه غزالی است و ناگفته پیداست که فقهای اسلامی با اقدام وزارت آموزش و پرورش کشور مغرب سخت مخالفند.

فلسفه <پرسالیسم> که به معنای برتری انسان است، از سوی فیلسوف فرانسوی بنام رنوویه در سال ۱۹۰۳ توصیف و تشریح شد که خلاصه آن این است که ارزش و شخصیت بشری بالاتر و برتر از هر چیزی است. فلسفه رنوویه در مواردی شبیه فرضیه دکارت است در مجموع با عقیده غزالی فیلسوف ایرانی بسیار نزدیک میباشد.

عمل و اقدام وزارت آموزش و پرورش کشور مغرب برمیگردد به این عقیده که قرآن یک کتاب فلسفی است که بوسیله محمد و همفکران او از جمله سلمان فارسی تدوین شده است. عقیده ای بسیار زنده و با پیروان فراوان که در مقابل آن رد محکمی دیده نشده است. و از آنجا که فلسفه، متناوب به زمان است لذا تغییرات فلسفه قرآن حق و در تکلیف فلاسفه حاضر است و علمای وزارت آموزش و پرورش کشور مغرب نقش فلاسفه حاضر را در تصحیح قرآن بکار بسته اند.

عقیده مزبور که بوسیله عده ای از حقوقدانان و فلاسفه پشتیبانی میشود میتواند پشتوانه سکولاریسم و جدائی دین از دولت و سیاست هم شناخته شود و از آن مهمتر قرآن را از ردیف ادعای آسمانی و سخنان خدا بودن خارج سازد.

بنظر میرسد که عمومیت این تصمیم از جانب کشورهای مسلمان میتواند به مبانی اختلاف بزرگ بین مسلمانان و پیروان ادیان دیگر که بر اساس جهاد مقرر شده و مستند نگرانی پیروان ادیان از مسلمانان است تا حدودی تسکین دهد؛ ولی البته بین نظریه تا عمل و اجرا کوهی موانع و مشکلات وجود دارد.

مسئولیت در عدم اجرای حقوق بشر از سوی دولت ها

این تحریر ناقص است اگرنگاهی به مسئولیت زیان دیدگان از عدم رعایت حقوق بشر در کشورها توجهی نداشته باشد.

وجود مسئولیت دولتها در ورود خسارات به مردم و یا کشورها و تامین آنها دامنه ای دارد که یکی از گوشه های آن دامنه، زیانی است که دولت به افراد کشور خودشان در اثر عدم رعایت حقوق بشر وارد میسازد.

زیانی که گرچه دامنه آن در بعضی از کشورها از جمله جمهوری اسلامی بسیار وسیع و حتی بصورت قانون اجرا میشود، ولی نه دولتها جبران خسارات زیان دیدگان را قبول دارند و نه زیان دیدگان مترصد جبران خسارات خود بوسیله مقامات حقوق بشر میشوند.

اگر جبران خسارات زیان دیده یک اصل محکم حقوقی شناخته شود که میشود و در حقوق اسلامی هم این حق یعنی تامین زیان خسارت دیده تاکید شده است؛ پس حتما وبدون بحث وچرا ها دولت هم نسبت به افراد کشور در صورتی که نسبت به حقوق اساسی آنها تخلف ویا تجاوزی کند مسئول خواهد بود؛ که از آن جمله است خسارات ناشیه از عدم رعایت حقوق ناشیه از عدم اجرای اعلامیه جهانی حقوق بشر که مورد نظر این تحریر است.

دامنه این بحث

این تحریر، خود را در جریان این تکلیف میبیند که ترصد و آگاهی هائی را به استحضار کسانی برساند که از طریق جمهوری اسلامی در رابطه با عدم رعایت اعلامیه جهانی حقوق بشر زیان های مالی، حیثیتی، سلب آزادی (زندانی) وجدانی وحتی عاطفی متحمل شده ویا میشوند، مطالبه خسارات کنند.

توجه مهم

این توجه بجاست که تاکنون با آنکه دادگاه حقوق بشر امکان مراجعه ایرانیان را به ملاحظه عدم رعایت حقوق بشر از جانب جمهوری اسلامی پیش بینی ومقرر داشته است ولی به جهت آنکه احکام آن دادگاه در ایران قابل اجرائی نبود مراجعه به دادگاه حقوق بشر اروپا هم متضمن نتیجه ای نمیشد ولی اکنون که مسئله استفاده از دارائی های بلوکه شده ایران در آمریکا مطرح واز موارد تصمیم دیوان عالی آمریکا شناخته شده، احکام دادگاه حقوق بشر اروپا علیه جمهوری اسلامی از محل دارائی های مزبور در آمریکا قابل اجرا بنظر میرسد وبه این دلیل است که اکنون این تحریر تقدیم شد.

دادگاه حقوق بشر اروپائی

دادگاه حقوق بشر اروپائی در سال ۱۹۵۹ به ابتکار شورای اروپا پایه گذاری شد و یکی از اهداف آن تامین وجبران خسارات وارده به کسانی بود که از عدم رعایت حقوق بشر از سوی دولتها ناشی میشد ولی تشریفات رسیدگی آن بسیار پیچیده ودومرحله و وقت گیر بود در سال ۱۹۹۸ در ماده ۱۱ کنوانسیون حقوق بشر تغییراتی بوجود آمد که تسهیلات فراوانی بسود شاکیان بوجود آورد؛ که مهمترین آن تسهیلات، یکی عدم نیاز به وکیل ودوم که در ماده ۳۴ کنوانسیون پیاده شده میگوید:

دادگاه میتواند تقاضای رسیدگی از تمام اشخاص، سازمان های غیردولتی ویا گروهها وجمعیت هایی دریافت کند که مدعی هستند قربانی نقض حقوق بشر و موازین پیش بینی شده در کنوانسیون و یا در پروتکل های ضمیمه آن توسط یکی از کشورهای عضو کنوانسیون هستند.

از نکات مثبت ماده ۳۴ این است که افراد صرفنظر از تابعیتشان حق مراجعه به دادگاه مزبور را دارند بنابراین شهروندان غیر اتباع کشورهای عضو دادگاه نیز میتوانند نسبت به نقض حقوق بشر توسط یکی از کشورهای عضو کنوانسیون به دادگاه شکایت برند؛ اینچنین حقی بویژه برای مهاجران، پناهنده و ساکنان غیر تبعه کشورهای اروپائی به عنوان یک منبع حمایتی قابل توجه به شمار میآید.

از آنجا که جمهوری اسلامی کنوانسیون سال ۱۹۹۸ را امضا کرده ولی اعلامیه جهانی حقوق بشر را تأیید و تصویب کرده بنابراین ایرانیانی که خود را مشمول ماده ۱۱ آن کنوانسیون میدانند میتوانند بوسیله دولت محل اقامت خود به دادگاه مزبور رجوع کنند.

تنها نقطه ضعفی که در کنوانسیون مزبور به چشم میخورد مرور زمان کوتاه مدت ۶ ماهه از آخرین اقدام شاکی است که شاید آنهم بوسیله حقوقدانان متخصص در آن دعاوی با تفاسیر و تعدیلاتی قابل مواجه باشد.

نمونه ها

** یک ایرانی مقیم سوئد در فروردین ماه سال جاری با مراجعه به دادگاه حقوق بشر اروپا توانست پناهندگی اقامت در سوئد را دریافت کند.

** علویان ساکن ترکیه که با حکم دادگاهی از محاکم ترکیه ناچار شده بودند که مکان های مذهبی خود را تعطیل کنند با مراجعه به دادگاه حقوق بشر در استراسبورگ؛ دادگاه حکم بر محکومیت عمل ترکیه داد و به دادگاه ترکیه ۶ ماه مهلت داد که خسارات علویان را بپردازد (این واقعه در همین سال جاری اتفاق افتاده است).

** در تطبیق مورد، محمود صادقی از اعضای هیئت رئیس فراکسیون امید در مجلس به همراه ۱۷ نماینده دیگر از تعطیل نمازخانه اهل سنت در اسلام شهرستان تهران اعتراض کردند.

باتوجه به اینکه تخریب نمازخانه های اهل سنت در جمهوری اسلامی بی سابقه نیست و حتی نمازخانه اهل سنت در سال گذشته در محله پونگ تهران بوسیله نیروهای دولتی و شهرداری تخریب کامل شد لذا مورد، کاملاً در صلاحیت دادگاه حقوق بشر اروپایی بوده تا بهمان ترتیب که نسبت به علویان ترکیه صدور رای کرده است جمهوری اسلامی را موظف به جبران خسارات به اهل تسنن بنماید.

آقای احمد شهید

آقای احمد شهید گزارشگرو ویژه سازمان ملل مامور در مسائل حقوق بشری ایران بجای اینکه از سال ۲۰۱۱ دور خودش میگردد و منتظر اجازه ورود به جمهوری اسلامی باشد میتواند در تامین خسارت وارده به ایرانیان بعثت نقض حقوق بشر از سوی جمهوری اسلامی در دادگاه حقوق بشر اروپا تاثیرگذار شده تا دادگاه حقوق بشر اروپا جمهوری اسلامی را به تامین خسارات زیان دیدگان از نقض حقوق بشر محکوم سازد.